

LIBERTATEA

— Foaie pentru săteni și muncitori, întemeiată la Orăștie, în anul 1902 —

„LIBERTATEA” ESTE
PROPRIETATEA FAMILIEI MOSTENITOARE
ALUI ION I. MOTA

Redactor răspunzător: GAVRIL POP

PREȚUL FOII ESTE:

120 Lei pe un an, 60 Lei pe 1/2 an,
30 Lei pe 3 luni.

Scrisorile pentru redacție precum și cererile sau
banii pentru abonamente, se vor trimite pe adresa:

Iridenta I. Moța

Strada Alexandrina No. 17—BUCUREȘTI II.

Apare în fiecare Duminică

Prețul unui număr 2 Lei

INVĂȚĂMINTE

DIN GELE CE LE-A PAȚIT CEHOSLOVACIA

LĂCOMIA NU E BUNĂ. — CI: MĂSURA ÎN TOATE

CE A ÎNVĂȚAT ȘI UNGARIA?

I
In ciasul cel mare al Istoriei care învia Statele Naționale, la pacea dela Paris pe urma Marelui Război, — Cehii din vechea Boemie, după o robie de sute de ani Nemților din Austria, fiind întrebați de capii făuritori ai păcii, că: ce doresc?, au răspuns: *Să fim un Stat slav de sine stătător, dimpreună cu frații noștri Slovaci, vecini aci cu noi, dar aflați între granițele Ungariei. Și li s'a spus: Fie voia voastră. Stat național slav veți fi. Să vie ai voștri învățați, să se arate, pe unde să vi se taie hotarele.*

Și ACI Cehii n'au fost cumiți. Amețiți nițel de vinul norocului zilei, au cerut nevoitorilor lor, hotar prea larg, făind fășii adânci din trupul Austriei germane, pe acolo pe unde trăiau Germanii aproape curași. Și cei dela masa păcii, le au dat. Tot așa au poțit fășie destul de adâncă din trupu Ungariei, cu ținuturi în cari locuiau Unguri aproape curași, cu puținii Slovaci printre ei. Și li s'au dat. Și ceva și din Polonia. Și li s'a dat. Germanii, bătuți, slăbiți de războiul cel lung nu se putură împotrivi. Li lăsară să iee. Si luară Cehii în stăpânirea lor 3 și jumătate milioane de Nemți — cam cât eram noi Românii din Ardeal, Banat și Crișana, în Ungaria! Tot așa luară mult peste un milion de Unguri. Și Ungurii, bătuți alături de Nemți, le deteră, că n'aveau ce face.

Acum când Germania, cot la cot cu Italia, se simți tare, — își ceru dela vecina sa Cehoslovacia, frații înapoi. Și asta, ne având cine o ajuta să nu i dea, — fu silită a le da acelora drumul, așa cum văzurăm. Căci era și drept să i lase să se tragă la vadul neamului lor, cum s'au tras alte nații la ai

lor. — Odurea rău pe Cehoslovacia să lase să taie din trupul ei, fășii late de pământ locuit de Germanii în număr covârșitor de mare. Dar asta nu-i făcea ei nici o nedreptate, era numai îndreptarea greșelii dela Paceacea mare. Plânseră Cehii de durere, dar învățară, că — LĂCOMIA NU E BUNĂ! De nu se duceau după lăcomie atunci, la pace, n'aveau năcazul pe care l'aură cu puternicul lor vecin, ci puteau trăi lângă el în pace mult și bine.

— Tot așa, și pentru acelaș temei, Cehoslovacia trebui să dea înapoi și Ungariei părțile locuite mai mult de unguri decât de Slovaci, — rămânând însă Cehoslovaciei toate ținuturile foste pe vremuri ale Ungariei, dar locuite mai mult de Slovaci. Pe aceea nu le-a mai dat nimeni napoi Ungariei, deși fuseseră ale ei o mie de ani, și deși Ungurii le cerură și la Berlin și la Roma. — *N'a mai trimis nimeni pe Slovaci napoi în robia Ungurilor. Doar puținii Slovaci cari trăesc, respirați printre Unguri, au venit napoi la Ungaria, — așa cum au rămas și Ungurii, printre ceilalți slovaci, în Cehoslovacia*

— O mică porție s'a dat napoi tot așa Poloniei.

Iar după aceasta, Cehoslovacia a rămas Țară Națională cu adevărat, locuită de Cehi, de Slovaci și Ruțeni, toți frați între ei, fiind Slovaci.

II

Ce au învățat Ungurii? Că până unde cererile lor au fost drepte, au fost ascultate și li s'au dat înapoi hotarele în care Ungurii se găseau în număr mai mare decât Slovaci. Dar — mai mult nu!

Ungurii ceruseră să li se dea napoi toată Slovacia de pe vremuri, — cu înalții munși Tatra, cu orașele Nitra, Pojón și altele. Dar — nu li s'au dat, — căci în acele ținuturi și orașe, Ungurii sunt mai puțin decât ceilalți locuitori. Li s'au dat înapoi cam 5 a parte din ce au perdit la pacea dela Paris, și un milion de lo-

cuitori, printre cam 800.000 unguri, (ceialalți slovaci, jidani și nemți).

— A mai cerut Ungaria să i se dea napoi Ruțenia, adică fășia de pământ din tre România și Polonia. Asta, pentru ca să aibă ea (Ungaria) hotar împreună cu al Poloniei. De ce? Pentru că România e prețină cu Cehoslovacia, ba chiar «aliată» (legate între ele a se ajuta în zile de necaz), — și cumătra Ungaria ar fi vrut ca țările noastre să fie rupte de către oialtă, și să nu se poată ajuta la zile greie!

Și iarăși — nu i s'a dat! Nici Hitler, nici Mussolini, n'a împlinit această poțtă a Ungariei.

(In numărul nostru trecut scrisorile articolelor „Ungurii au plecat iar cu colinda” arătând că nici Hitler, nici Mussolini nu le-au împlinit cererile, — la aceste cereri mari s'a gândit, la vechile hotare ale Ungariei și la hotar împreună de al Poloniei, cari, așa, nici nu li s'au împlinit, decât în măsura pe care o arătăm mai sus).

De încheere, ungurii au mai învățat un lucru prețios, — cel mai prețios!, — că: **înzadar vor cere ocrotitorilor lor să le mai dea ceva și din celelalte hotare perdate de ei în alte părți, — căci neavând ei număr covârșitor nicăiri în alte hotare, — și așa nici în România noastră, nici în Ardealul după care le lasă atâta gura apă, — nu le va mai da nimeni nice un petec de pământ! Cu cel înapoiat lor dela Slovaci, vor rămânea. De acolo au luat, ce au luat, pe dreptate. Dar cea stare alurea nu li se mai potrivește, — și nimeni cu cereri la fel, nu i mai sprijinește. Cu deacestea n'au la ce mai sta înainte!**

Asta au învățat o Ungurii acum. Noi o știam de mult.

III

Ceva am învățat și noi: Dacă inima îți e dreaptă și cinstită, și nu râvnești la bunul altuia — cum nu râvnim noi la hotar împins mai departe prin trupul Ungariei, deși pusesem piciorul pe Budapesta lor, — și deși se găseau și printre noi unii infocași, cari ne cereau să luăm Ciaba și Debrinul (din Ciaba am avut un deputat în cel dintâi parlament al României mărite, și Slovaci din Ciaba au rugat guvernul dela București, să i iee și pe ei între hotarele românești), — **n'am făcut-o!** Căci suntem popor credincios lui Hristos, care ne oprește a poțti ce nu e al nostru. Și pentru aceea — **avem pace!** Și lumea ne cinsteste!

UN OM DE BINE

— D.L. INGINER ION P. GIGURTU —

»Dați Impăratului ce este al Impăratului», dar să dați și oamenilor de bine ce este al lor. Mai ales că nu avem prea mare belșug de ei...

Despre un astfel de exemplar rar, vom scrie aci câteva șire, — din prilejul unei sărbători economice ce a pus la cale în toamna asta în Zarand și pe care a prezidato cu bun folos pentru poporul nostru țărân de acolo. E vorba de expoziția de vite organizată pe ziua de 23 Octombrie a. c. în Brad (jud. Hunedoare). E a doua expoziție de acest fel, pusă la cale de Președintele cel iubitor de popor, al Societății »Mica», cea cu marile mine (băisaguri) dela Ruda-Brad.

Întâia expoziție a avut loc în lunie a. c. Vite multe și alese. Cercetate și judecate de o comisie de pricepători. Celor cu vite mai frumoase, de soi mai curat li s'au împărțit premii de încurajare și li s'au adus laude vrednicite în fața a tot poporul. Pe 23 Octombrie a fost pregătită cu și mai mult zel, expoziția a 2-a, la care au venit și mai mulți țărani cu vitele cele mai alese și mai bine îngrijite. A fost o sărbătoare economică de mare folos.

Ca să se înțeleagă mai bine rostul lucrului, pomenim aci, că lângă Brad sunt în lucrare marile mine (băisaguri) de aur ale Societății »Mica», fostă a Nemților și trecută după război, în stăpânire românească, cu oameni de frunte ca Generalul, apoi Mareșalul Averescu, Oct. Goga și având Director General conducător, pe d. Inginer Ion P. Gigurtu. Minele au luat, sub conducerea românească, folosind și pe vechii slujbași și pricepători germani aflați în lucru, o dezvoltare și mai mare decât sub Nemți. Doar cu deosebirea, că Nemții își vedeau de aurul lor, și-l cărau, pe când conducerea românească, cu d. Gigurtu, fiu de brav General român, în frunte, vrea să fie de cât mai bun folos și poporului țărân român din ținut, care să simță că acum la conducerea marilor întreprinderi, sunt Români de un sânge și de-o lege, nu stremii mașterului trecut.

Pentru îndeplinirea acestui gând, d. Dir. Gigurtu a înființat pe lângă Societate, un »Serviciu Agricol» încredințat conducerii unui tiner și zelos inginer agricol, d. Virgil Damian, care să desvolte, prin acest Serviciu, felurii rami economice, cari să fie deschizători de drumuri noi și chemători ai poporului plugar la deprinderi, pe urma cărora să și îmbunătățească câștigul curții sale economice, azi prea modest. Să învețe meserii cari să i dea lucruri și câștig și atunci, când munca câmpului

nu-i chiamă. In acest scop Serviciul Economic al »Micii» stăruie a îmbogăți ținutul, curțile și grădinile oamenilor, cu pomi roditori soiuri alese, în care scop a înființat o pepinieră (grădină de altoi) din care împarte, pe prețuri foarte mici, aproape de cinste, mii și mii de altoi de pomi tot soiuri alese, cari mână pot fi un foarte prețios isvor de venit pentru poporul nostru din acest ținut. Premerge în pildă în cultivarea viermilor de mătasă, sădind mulțime de duzi (frăgari, și înființând un atelier (lucrătoare) în care se alege mătasa, care e căutată pe preț bun. Aci lucrează numai fete de țărani români, ca să învețe și să prindă un câștig nou pentru casa lor.

Iar pentru a îndemna la ținerea de vite cât mai multe și alese, Serviciul Agricol al »Micii» a început a pregăti Expoziții de vite, două pe an, cu adâncul și marele lor rost. A avut în acest an două, la cari mulți proprietari de vite, au auzit îndrumări de mare preț, pentru mai buna îngrijire a vitelor, pentru nobilarea lor prin ținerea de soiuri alese și bine ținute.

La expoziția asta din Octombrie au luat parte pe lângă d. Director General al »Micii» Gigurtu, d. n. Col. Bengliu, Prefectul Județului, d. Inginer Ambrus, director la »Mica», d. Indrieș, Președintele Camerei Agricole, Preoți, Profesori, cărturari și mult popor din Brad și din tot ținutul.

S'a ales o Comisie care să cerceteze pe rând animalele aduse de cei 180 proprietari de vite, și să le hotărească, în ce rând să fie premiați proprietarii lor, după buna îngrijire și alegere a vitelor. Au fost aduse la Expoziție animale din 26 comune, și s'au împărțit la 5 inși Premiul I, la 4 inși Premiul II, la 4 inși Premiul III și la 72 inși de »încurajare». — De data asta Premiile au fost date în mașini de cel mai nemijlocit și simțit folos pentru țărani agricultori, — și anume în preț de 70.000 Lei, dărujiți, la dorința dlui Dir. General Gigurtu, de Societatea »Mica».

După încheerea cercetării animalelor și împărțirea premiilor, s'au rostit și câteva vorbiri, scoțând la iveală rostul acestei sărbări economice. Dl. Prefect Col. Bengliu a arătat înșămnătatea Expoziției și fapta bună, izvorată din dragostea sa pentru popor, a dlui Director General Gigurtu, fost Ministru, care va avea urmări de simțit folos pentru agricultorii proprietari de vite cari au prins învățatura bună ce li s'a dat azi.

(Continuare în pag 2)

Pădurea mi-a vorbit de Dumnezeu

Ca să Te simt mai lângă mine, Doamne,
Fugit am dintre oameni azi,
Când toamna, — poate cea mai blândă din ale vieții mele toamne,
M'a dus în 'o pădure adâncă de fagi, mesteacăn și de brazi,
Spunându-mi, cu îngânări de flaut,
Că pot aci fi mai aproape de Dumnezeu, pe care-l caut...

Pădurea 'mi pare-o catedrală cu măreția de nespus,
In cari pretutindeni parcă eu văd surăsul lui Iisus..
Toți fagi, — naite policandre în fața sfântului altar, —
Sunt aurifi de Marele Aurar,
Iar sus, tronând în fruntea Catapetesmei, — eu
Il văd în adevăr pe Dumnezeu...

Lumina Lui, de zâmbet plină,
Îmi umple sufletul de raze, îmi umple gândul de lumină:
Păcatul simt că moare 'n mine... mă simt plutind... cu nervii calmi;
Aud acorduri ca de orgă, — uitând a omenirii plângeri, —
Și aud, în șoapte de mesteacăn, lui Dumnezeu de slavă psalmi,
Pe cari îi cântă serafimii în cor cu cețele de îngeri...

Mireasmă dulce de reșină, plutind pe vânt ca o tămăie,
Mă 'nvăluie de pretutindeni, — tot sufletul să mi l mângâie,
Iar înima ce bate 'n pieptu mi — ne mai fiind de doruri frântă, —
Aceiași psalmi de prea-mărire, și ea cu serafimii cântă...
Și-așa, cu duh din Dumnezeu

Pătruns adânc în duhul meu, —
Stând fericii oaspe 'n prag, —
Vorbesc cu fiice mesteacăn, cu fiecare brad și fag,
Iar ei, — din rămurica frunții și până 'n rădăcina humii, —
Grăind despre Impăratul lumii,
Cu toți mi-au șoptit la fel:

— Tu, azi, prin noi, îl vezi pe El,
Căci noi deși născuți din lut,
Prin vrerea Lui ne-am fost născut,
Și harul Lui, — când frunza toată ni i de smarald sau de aramă, —
In codrul pe poezi îi chiamă
Și-i face, — mai presus de cei ce din lume fără urmă pier, —
Prin șoapta codrului, s'audă cum cântă îngerii din cer...

Din câte'n ea cuprinde firea, — eu, codrul, una știu și zic:
Nimic, din vrerea Lui afară, nu poate fi... nimic-nimic!..
Intreabă florile și iarba, întreabă soarele și luna, —
Cu ceiaș'ți grăiește codrul, grăirea lor va fi tot una!..
Intreabă mările afunde, —

La fel și ele vor răspunde!
Intreabă fiarele și viermii și sburătoarele, — la fel
Cu noi îl vor slăvi și ele!
Intreabă cerul și pământul, —
Că unul le va fi cuvântul:
„Stăpân și Tată, nu cunoaștem decât pe Dumnezeu-Preasfântul!..”

De-aceia 'n tot cuprinsul firii, — eu, codrul înc'odată zic:
Nimic, din vrerea Lui afară, nu poate fi... nimic-nimic!..
.....

...Și codrul, — ca o mângâiere nespusă ce voiam să-i cer, —
Nălfându mi sufletul la cer,
Din toate flautele toamnei porni o rugă-simfonie,
In ea cu-atâta măreție,
Căngenunchiat eu ascultându o n'am mai știut, cântând
(cu vântul,
Dacă mai am în acea clipă vre o legătură cu pământul!..

Cu zori în suflet, pe 'nnoptate, mă 'ntorc acasă, un alt „eu”,
Că nici un Preot, pentru mine, n'a tâlcuit cuvânt mai greu
Decât pădurea care astăzi mi-a fost vorbit de Dumnezeu!..
Vasilie Mălaru

LA PLUG JIDANI!

Dragi mi-s boii dela plug,
Dragi jidani, să-i înjug...
Și să-i pun la plug să are,
Să trag brazdă la hotare,
Hăis, hăis, hăis!

La hotare brazde mari,
Să nu mai treceți jidani!
De ne faceți zile amare:
Hăis lftc, cea Sclomoane
Hăis, hăis, hăis!

Dragi mi-s boii-dela plug,
Dragi jidanii, să-i înjug...
Să i pun la jugul cel greu,
Să vadă cum e al meu...
Hăis, hăis, hăis!

Trimisă de SPIRU BALABAN
com. Urlați, județul Prahova

Un om de bine

Urmare din pagina 1.

DI Dr. Indrieș Președintele
Camerei de Agricultură Jude-
țeană, vorbește proprietarilor
cari au venit și au expus,
— despre marele bine ce și
fac și fac tot poporului, ajutându-l a se ridica și în cele
materiale, urmând pilda dată
de aceeași Expoziție și învă-
țăturile primite aci. Mulțume-
ște dlui Dir. Gen. al Soc. «Mi-
ca» pentru fapta bună ce a
săvârșit azi

— De încheiere dl Director
Gen. Gigurtu, fosti Ministru,
spune cuvinte cumpănite și în-
țelepte, — îndreptându-și întâi
gândul către Indrumătorul vie-
ții de obște al Țării, M. S.
Regele Carol II, care se stră-
duște a prenoi și renouia viața
Țării, pe căi cât mai ferici-
toare. Arată ce Țară bogată
ne a dat Dzeu și pune la îni-
mă tuturor, să fim vrednici
de bogăția ei, punându-o în
rodire deplină. Aici în Zarand
(județul Hunedoarei, spre Mun-
ții Apuseni), avem bogății mari
în pământul nostru. Dar acele
bogății singure nu-s ferici-
toare. Ele într'o zi pot să și se-
ce. Avem însă pentru poporul
nostru o bogăție, ce nu va
seca nici odată dacă o știm
folosi înțelept: bogăția în vite.
E una din cele mai mari și
mai căutate. Asupra acestei bo-
gății am voit să atragem lua-
rea aminte a iubitorilor noștri țā-
rani și proprietari de vite, prin
Expoziția de azi și cea din
Iunie. Dar și asupra altor bune
izvoare de venit ne silim a che-
ma și îndrepta poporul nostru,
— ca să-l vedem cu o zi mai
de grabă, mușumit, fericit.

Îi dorim din inimă această
înălțare spre fericie.

Lumea a plecat bine impresi-
onată dela școala ce s'a dat
prin această Expoziție, ca și
prin celelalte lucrări ale «Ser-
viciului Economic» al «Micei»,
cu tiner și »zelos« și priceput
conducător.

Cea mai multă recunoștință
s'a îndreptat spre Dir. Gen.
Gigurtu, care, în afară de a-
cestea, mult bine încă face,
— bine de care de cele mai
multe ori, »nu știe nici stânga,
ce face dreapta«...

Așa se caută și se găsește
adevărața mulțumire pe pă-
mânt...

Mal mic între frați

DE TOATE

O cununie de „tineri”

S'ar părea că numai în A-
merica se petrec minunății, căci
țara minunățiilor de tot felul
este America. Uneori și noi
luăm locul Americii. Cum bu-
năoară s'a întâmplat deunăzi
la o cununie din București. La
biserica St. Constantin se a-
dunase, Mercuri după amiază,
lume foarte multă. Ce se în-
tâmplase? Nimic deosebit de-
cât o cununie. Numai cât prea
fericii «tineri» aveau, bărbat
Dinu Imascu 83 de ani, iar
finera mireasă Maria Dobai
nu mai puțin de 86 de ani.

Poate că pentru această pe-
reche norocul va surăde mai
darnic decât pentru alta care
numără numai un pătrar din
vârsta acestuia.

Cele mai mari focuri

Focul care a izbucnit în săp-
tămăna trecută la Paris și în
urma căruia au murit 52 de
persoane au fost unul dintre
cele mai mari focuri cari au
izbucnit în lume.

Un foc mai mare decât a-
cesta a izbucnit acum o sută
și ceva de ani, tot în Franța
la Paris, care a făcut 200 de
morți.

Dar cel mai mare foc care
l'a cunoscut vreodată lumea a
fost acela dela 1666 care a
prefăcut în cenuse cea mai
mare parte a Londrei.

Focul a ținut trei zile și trei
nopti. În acest timp au ars 89
de biserici, palatul primăriei,
26 magazine, nenumărate bi-
blioteci și școli și 14 mii de
case!

Un alt foc, cu ceva mai mic
decât cel dela Londra, a ni-
micit în anul 1906 o parte din
marele oraș american San
Francisco.

10 frați eroi

În orașul Roneu din Franța
a murit de curând un oarecare
Ruellan de 61 ani, din cauza
rănilor căpătate în război.
Ruellan a mai avut 7 frați
cari toți au murit pe front.
De toți au fost 10 frați. Acum
mai trăiesc doi și ei foști lup-
tători. Pentru faptele lor cu
adevărat eroice, primăria ora-
șului Roneu a botezat o stra-
dă cu numele «Strada fraților
Ruellan».

Ca să-i fie mortului de urât

Cu prilejul unor săpături fă-
cute în împrejurimile orașului
Veneția din Italia a fost de-
scoperit un mormânt foarte
ciudat. Alături de sicriul mor-
tului se aflau 3 cai de călărie,
cu căpestrele în grumaz, cu
șelele pe spate și cu toate îm-
podobirile dela hamuri.

Se crede, că mormântul e
ste din timpul când se păstra
obiceiul de a înmormânta deo-
dată cu mortul și animalele

cari i-au fost mai drag în via-
ță, ca să-i fie de urât.

Cum trăiesc eschimoșii

Eschimoșii sunt locuitorii din
partea cea mai de miază noap-
te a globului pământesc. Via-
ța eschimoșilor este foarte de-
osebită de a noastră. În părțile
unde trăiesc ei fiind 10 luni
din 12 frig, nu cresc decât
ierburi foarte rari. De aceea
hrana lor zilnică este carnea
și untura de pește, pe care o
beau ca și apa. Eschimoșii
mănâncă carnea crudă. Când
o pun pentru iarnă, o așează
sub o pătură de pământ și
așa stricată, o mănâncă fără
să se îmbolnăvească.

Copiii de eschimoși sug pâ-
nă la 6 ani. De abia la etatea
aceasta se învață să mănânce
carnea crudă.

Cățiva învățați au încercat
să-i hrănească pe eschimoși
cu mâncări de ale noastre. Ei
au slăbit, unii au dat în otită
și cățiva dintre ei au murit.
S'a constatat astfel, că eschi-
moșii nu pot trăi decât cu
carne crudă și cu untură de
pește.

Un cercetător al vieții es-
chimoșilor care a stat acolo
mai multă vreme scrie că ei
trăiesc foarte murdar. Vasele
din cari mănâncă nu le spală
cu apă, până când grăsimea
umple vasul. Cum s'a încercat
să fie învățați a trăi curat,
eschimoșii au început să se
îmbolnăvească. Acuma sunt
lăsați în pace.

Ce fac negrii cu gemenii

S'ar părea că pentru toate
neamurile lumii, nașterea ge-
menilor este o nespusă bucu-
rie. Se află însă în Africa
niște neamuri de negri,
cari se mai țin de obiceiurile
vechi și cari văd în nașterea
gemenilor o mare nenorocire.
De aceea, ei îiucid pe gemeni
sau pe primul născut dintre
gemeni. Acum câțiva vreme
un negru al cărui soție născu
doi gemeni, primului născut îi
zdrobi șira spinării cu toporul.
Pentru această faptă negrul fu
osândit la 15 ani muncă silnică.

Zidul morții

Învățații lumii se străduiesc
să afle cele mai felurite mij-
loace deucidere, pentru ca în
caz de război să fie mai pu-
ternici dușmanii. Dar învățații
se mai străduiesc să afle și
mijloacele cele mai potrivite
de apărare.

Cățiva ingineri englezi se zice
că au descoperit un fel zid pe
care ei l-au botezat »zidul mor-
ții« și peste care nici o armată
din lume nu poate să treacă.
Inginerii au și făcut încercări
cu acest zid în fața ministrului
de război al Angliei. Despre
chipul cum este construit acest
zid, nimeni nu a putut afla nimic.

FOITA

AMNARUL SĂTEANULUI

Casa Autonomă a Monopolu-
rilor, care are și vânzarea
tutunului pe întreaga țară, a
dat un ordin, ca fumătorii să
nu-și arindă țigara unul dela
altul. Dacă vreau să și aprin-
dă țigara, să poștească să-și
cumpere chibrituri, căci aprin-
zând țigara dela altă țigară,
Casa Autonomă a Monopolu-
rilor are pagube.

La început se părea că i
glumă. Dar când unul a fost
prins călcând porunca și pe-
depsit, s'a văzut că nu i de-
loc glumă. Până acuma în toate
tutungeriile se aflau un soi de
feștile aprinse dela care cum-
părătorul își putea aprinde țig-
ara fără să mai strice chi-
brituri. Cum aceste feștile au

fost înlăturate iar pe străzile
orașelor zice că se află agenți
și când te prind aprinzându-ți
țigara dela altul, îți face pro-
ces și te pedepsește.

Un fumător cu haz, a făcut
următoarea întrebare: «Dar
țigară dela țigară putem a-
prinde?»

S'ar părea că nu este locul
ca tocmai aci să fie încrestată
această chestiune. Chibzuind
însă cu mai multă cumpănire,
aflăm că porunca aceasta nu
lovește atata în domni cât în
săteni. Sunt sate sărace, a-
scunse prin creerul munților,
unde de toamna și până pri-
măvara nu se mai sfinge focul
din vatră, din pricina că nu
au chibrituri cu cari să-l

poată aprinde iar. Și nu au
nici doi lei, tot la două zile,
pentru o cutiuță cu câteva bețe
de chibrituri.

În legătură cu această opre-
liște a Casei Monopolurilor,
însă amintesc de o păjanie
foarte hazlie, dar pînă de tîlc.
Acum câțiva ani, casa Mono-
polurilor a oprit brichetele (ma-
șinile de aprins) făcând pe
ele un «semn», care costa 500
de Lei. Cel care era prins cu
o aprinzătoare fără semn, era
pedepsit cu 5 mii de Lei.

Într'o zi, un agent al fiscului
se întorcea dintr'o comu-
nă spre oraș. Pe drum întîl-
ni un sătean cu care intră în
vorbă. După câțiva pași, să-
teanul își suci o țigară, se în-
toarse cu spatele contra vîntului
și își aprinse țigara cu
foc dela amnar și iască. A-

gentul fiscului îi ceru amnarul
să-l vadă cum e și îi spuse că
il confiscă, fiindcă nu are pe
el semnul de 500 de Lei. Ză-
darnic se rugă omul nostru, a-
gentul fiscului nu se lăsă în-
duplicat.

De abia făcură cățiva pași
și dădu D-zeu o ploaie ca din
găleată, udând pe amândoi
drumeții până la piele. Dru-
mul până la oraș mai făcea
cale de un jumătate de ceas,
iar de o parte și de alta nici
un adăpost, Heavând încotro
cel doi se lăsară udași. Curând
trecu ploaia și călătorii își vă-
zură de drum, Domnul dela
fisc scoase din buzunar o țig-
ară de cea domnească și în-
cearcă să și-o aprindă. Aprin-
de dacă mai poți! Chibriturile
erau toate ude. Săteanul trase
cu coada ochiului la domnul

care blestema și prinse a zâmbi.
— Ia dă-mi o lecție amna-
rul să îți fac foc la țigară, că
iasca mi-e în chimir, — zise
săteanul.

Agentul fiscului îi dădu am-
narul, Săteanul din două lo-
vituri aprinse iasca și i-o dădu
agentului dela fisc care fu bu-
curos că și putuse aprinde țig-
era.

— Acum care din noi doi
este cel mai vinovat, — îl să-
gețai cu vorba săteanul! Eu
nu îți mai fac pără la marii
dumitale că îți au aprins țig-
ara dela iasca și amnar fără
semn de 500, dar îți spui
vorbă:

„Să îți fie poruncile mai întăi
aceia cari le dau și mai pe ur-
mă să aștepte să le în-
și noi!!!

Inalt Prea Stiuja Sa Vasile Stan

noul Episcop ortodox al Maramuresului

Congresul național al bisericii ortodoxe din România, s'a adunat la București în săptămâna trecută, sub președinția I. P. S. Sale Patriarhului Dr. Miron Cristea, spre a alege episcop în noua eparhie a Maramuresului.

Cele mai multe voturi le a obținut Arhiepiscopul Vasile Stan care a fost ales episcop al Maramuresului.

Noul episcop este fiu de moși din munții Apuseni și este binevenit spre păstoria Maramuresului, care ca și părțile munților Apuseni, suferă crunt de pe urma instrăinării pământului. În cuvântarea pe care I. P. S. Sa Episcopul Vasile Stan a rostit-o cu acest prilej a spus:

Ceeace voi căuta cu toată ardoarea sufletului meu în activitatea pastorală cât îmi va fi îngăduită de Bunul Dumnezeu, va fi să fac ca să pătrundă în împlinirea poruncilor Domnului cât

Lupte sângeroase pe frontul Spaniei

Luptele pe fronturile spaniole au încetat aproape cu desăvârșire. Indelungatele ciocniri dintre naționaliști și republicani i-a făcut pe cei din urmă să se întărească cu adăposturi în pământ, astfel că numai din aeroplan mai pot fi văzuți și scormoniți. Zeci de aeroplane naționaliste pleacă zilnic în recunoaștere. Ele sunt întâmpinate de alte zeci de aeroplane republicane și între mașinile sburătoare se incinge o luptă pe viață și pe moarte.

Ca să nu fie lovite și dela pământ, de tunurile împotriva aeroplanelor, sburătorii se ridică în văzduh la 4 și chiar la 5 kilometri și acolo se încaeră. Omul de pe pământ nu poate vedea lupta. Din răstimp în răstimp însă se vede câte un aeroplan că-

mai multă sfințenie, ca toți păstori și păstorii, să ne putem mântui sufletul, încredințându-le lui Cristos.

Pe lângă sfințenia vieții însă, mai adaug ceva. În conștiința mea trăește, cu deplină limpezime convingerea, că un episcop român la granița țării nu poate fi numai un povătuitor către Christos, ci trebuie să fie și un seut moral care să prindă și să facă neputincioase toate săgețile otrăvite pe cari dușmanii noștri le țintesc de peste hotare spre sufletul românesc.

Dragostea de neam și de legeromânească ce am supt-o deodată cu laștele mamei, în satul de pe valea Arieșului, ce mi-a dat ființa și dârzenia caracterului moșesc, moștenire din moși strămoși, îmi vor biciui neconținut elanul ca să port cu cinste și crucea lui Christos și steagul avântului românesc.

Lupte sângeroase pe frontul Spaniei

zând la pământ. Nimeni nu poate ști ce se întâmplă acolo în înălțimile văzduhului. După știrile cari sosesc de acolo, se spune că aeroplanelor naționaliștilor les întotdeauna biruitoare, pentru că armata generalului Franco are arme și aeroplane cu mult mai bune decât armata republicană. De curând s'a început bombardarea din văzduh a Madridului. O escadrilă de 30 de aeroplane s'a ridicat în câteva rânduri deasupra Madridului, aruncând bombe grele. Mai multe clădiri au fost dărâmate sau aprinse. Încă nu se cunosc pagubele pricinuite și nici numărul celor morți. Se crede totuși că sunt foarte mulți.

Vine altă iarnă și războiul din Spania tot nu s'a sfârșit!

Colțul gospodăriei

Starea vremii și a semănăturilor în țară

Ploaia deasă care a căzut pe tot cuprinsul țării, este foarte folositoare pentru ogoare.

Lucrările plugărești — cari se făceau cu anevoință, dacă nu cumva erau chiar împiedecate, într-o mare parte a țării — se vor putea face acum cu înlesnire, căci umezeala a pătruns adânc în pământ.

Această umezeală ajută încolțirea semințelor și ușurează facerea semănăturilor și ogoarelor cari trebuie să sporească și mai mult, mai ales dacă vor mai veni zile senine și călduroase.

Semănăturile timpurii au început să răsară; asemenea și rapița, pe care plo-

ile o vor înviora.

Sfătuim pe toți plugarii să se folosească de timpul încă bun, pentru a și sfârși lucrările de toamnă, cu deosebire semănatul grâului și ogoratul pământului.

Păstrarea cartofilor

Cartofii se păstrează peste iarnă într'un loc unde să nu pătrundă gerul. Dacă avem pușini, se pot ține în pivniță. Dacă avem mulți, se păstrează în silozuri — ca și sfecelele de nutreț — însă bine acoperți, ca frigul să nu ajungă la cartofi. Să fim cu băgare de seamă: când îngheață apa, cartofii îngheață și ei. Cartofii înghețați se strică și nu mai sunt buni de mâncat.

Supunerea economică a Chinei

a produs o mare încordare între America și Japonia

Japonezii nu s'au mulțumit numai cu ocuparea pământului chinezesc. Ei s'au apucat acum să îl și exploateze. În părțile unde se află mine, au început să le lucreze iar acolo unde se află industrii mari, au pus stăpânire pe ele.

America nu a văzut cu ochi buni acest fapt din cauza că și ea avea interese în China. Și încă interese mari. China fiind o țară bogată dar lipsită de bani, americanii și au vârat acolo sume uriașe de bani, întocmind industrii foarte

mari, cari toate au căzut acum în mâna Japonezilor.

În vremea din urmă, America a întrebat Japonia dacă nu este hotărâtă să nu se arogă de drepturile ei în China. Japonia a răspuns că pe dânsa nu o privește ce interese au alte țări în China! Ea își face interesele sale acolo, iar cât despre a altora, nu aude și nu vede...

Răspunsul acesta a nemulțumit foarte pe americani. S'au burzuit gata de ceartă mare. Numai că singuri le este frică să se

apuce de piept cu Japonia. Au mai pățit-o și alții. Și de aceea au cerut s'arrijnească câtorva mari puteri din Europa. Dar nici acestea n'au răspuns la propunerea americană. Tuturora le e frică să se pună rău cu japonezii.

Acum America plesnește de mânie. De câte ori are ocazie, caută cu luminarea pricină de ceartă Japoniei. Dar ce folos. Japonia îl supune și economic pe China, fără să bage în seamă pe americani. Așa's cei tari!

Nu fiți neîncredători, — noi suntem mai tari

Călătorind în zilele acestea cu trenul, am tras cu urechea la următoarea convorbire:

— Ce zici de norocul care i-a lovit pe unguri?

— Ce să zic, azi mâine ne om pomeni că și îndreaptă ochii și spre noi. Că ei zic că Aradul, Timișoara și câteva orașe dinspre graniță, — ba chiar și județe, — au un număr coplesitor de Unguri față de români!

Nu m'am străduit să înlătur părerea — într'un totuși greșită — a celor doi călători. Ci m'am hotărât să șterg neîncrederea la alții mulți, cari cași cei doi călători cu pricina, sunt neîncredători și fricoși mai mult din pricina neștiinței.

La constătuirea cea nouă care au loc la Viena și când căzu norocul pe Unguri de-și căpătară atâta pământ, nu fu vorba despre noi. Dar chiar dacă am fi fost amintii și noi

acolo, tot înzadar era, căci miniștrii acela cari le-au dat ungarilor o faică de pământ din Slavonia, nu i-au dat numai așa pe prietenie, ci cu acte în bună regulă, cu dovezi cari arătau că în acea parte locuiesc peste un milion de Unguri la numai 3 milioane de Slovaci.

Află iubite cetitor, că la noi situația este alta. Ca să-ți spulberii neîncrederea, ia-ți aci mai jos statistica din 1936, când s'a făcut numărătoarea sufletelor din România fără apăsare și cu libertate:

Români. 12 milioane 981 de mii 324; unguri un milion 425 de mii 507; nemți 742 de mii 421; jidani 728 de mii 115 (din aceștia aproape jumătate au fugit dela numărătoare...); ruteni 528 de mii 115; ruși 405 mii 150; bulgari 366 de mii 384; turci 154 mii 772; țigani 262 mii 501; găgăuși 105

mii 750; sârbi 51 mii; polonezi 48 mii și alte neamuri 196 de mii.

Prin urmare 72 la sută din întreaga populația țării sunt români curați! Iar 28 la sută sunt toate neamurile streine. Ungurii sunt 12 la sută.

Acum să-l vedem în județele dinspre Ungaria despre cari spun ei că sunt mai mulți ca și noi: *În Arad sunt 423 mii 649 români din cari 82 de mii unguri; în Bihor locuiesc 510 mii 318 români și 152 de mii unguri; în Sălaj locuiesc 343 mii 347 români și 107 mii unguri; în Satu-Mare locuiesc 250 mii români și 74 mii unguri.*

Numărătoarea de mai sus, este oglinda cea mai strălucitoare în care pot găsi adevărul ungarilor și toți aceea în mîntea cărora s'ar năzări vreodată un gând potrivit nouă. Să fim deci încredători, că noi suntem cei mai tari!

Cât pământ au primit ungurii

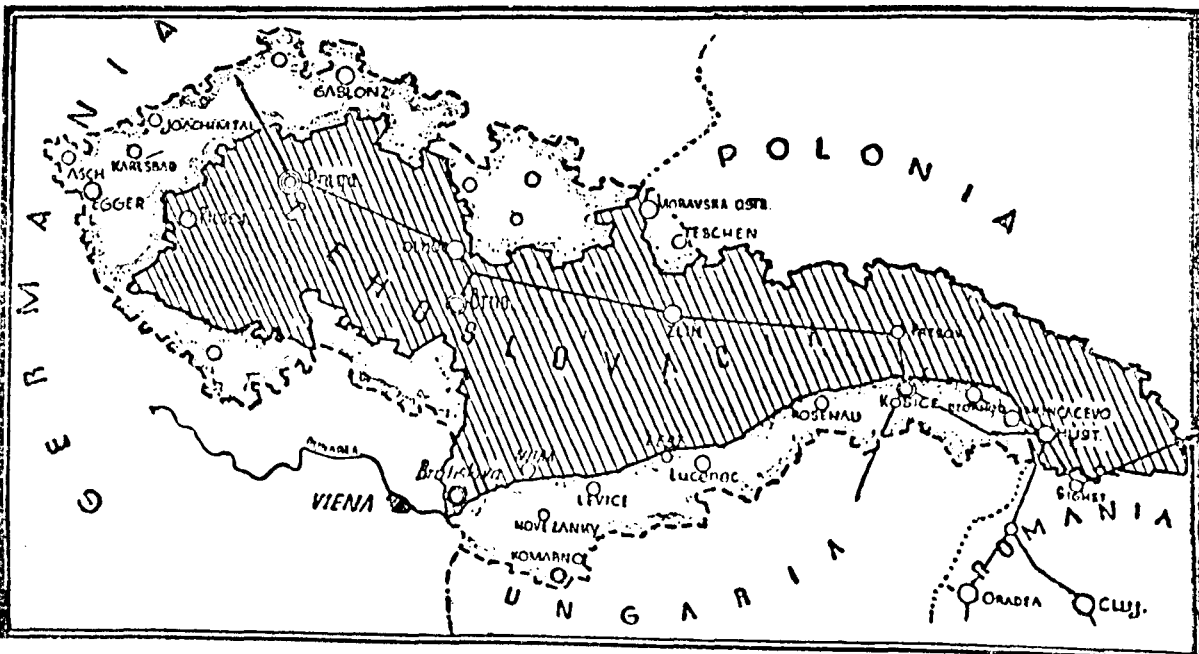
La Viena s'a adunat *tribuna* arbitral, adică reprezentanții Germaniei și Italiei, cari au judecat cererea ungarilor și au adus apoi hotărârea de a mai rupe o bucată bună din Cehoslovacia și a da Ungariei.

Ungaria a primit o limbă de pământ în întindere de 12 mii kilometri pătrați pe care se află peste un milion de suflete.

Dintre orașele cele mai însemnate, ungurii le-au primit pe următoarele: Novezamke, Levice, Lucenek, Rimavska, Sebota, Kosice, Uzharod, Macacevo și Komarno. Ocuparea de către Ungaria a acestui pământ s'a și făcut. — Hotărârea dela Viena, a dat o lovitură foarte grea Slovaciei, căci aproape toate legăturile, atât de drum

de țară cât și de drum de fier între Slovacia și Rutenia au fost tăiate.

Ziarele vestesc, că miniștrii președinți ai Angliei, Franței, Germaniei și Italiei se vor întâlni din nou după Crăciun și vor lega un contract de pace, așa că acest contract va pune capăt tuturor neînțelegerilor cari frământă Europa.

Harta Cehoslovaciei, în care se pot vedea hotarele vechi și cele de după ciopărtire.

Noutăți — Știrile săptămânii

S'a făcut singur profesor. Tânase Gh. Ion de 24 ani din com. Bărbătești jud. Gorj s'a înfățișat deunăzi la un examen pentru a ocupa un post de slujbaş la ținutul Bucegi. În clipa în care numitul se pregătea să dea examenul, a fost arestat. Motivul: furase un rând de haine dela gazda unde locuia.

Dus la poliție, în sarcina lui Tânase s'au aflat lucruri de cari s'a minunat poliția. Tânase Gh. Ion când a făcut cererea pentru examen, a alăturat și un certificat doveditor că este profesor cu școala terminată la Cluj. Cercetând mai de aproape, poliția a aflat că certificatul era ticluit iar »profesorul» Tânase nu avea decât 4 clase primare dela școala lui din sat.

Dacă nu fura hainele ca să-l prindă poliția, cine știe dacă nu scăpa și astfel, falsul profesor ar fi ocupat o slujbă la stat în baza unui certificat ticluit.

14 morți într'o prăbușire de aeroplan. Un aeroplan uriaș care trecea din Franța spre Anglia peste Marea Măneci, s'a prăbușit. În clipa căderii aeroplanul a luat foc. Toți cei 13 călători cari se aflau înăuntru au murit arși de vii. Un țaran care se afla la munca câmpului a fost prins și el sub aeroplan și omorât.

O sinucidere curioasă. Un mecanic dela un tren rapid din Danemarca, ajungând la un pod peste un braț de mare, a oprit trenul. Călătorii cari au ieșit la geamuri să vadă ce s'a întâmplat, au privit îngroziți cum mecanicul, ieșind din locomotivă, s'a urcat pe grilajul podului și s'a aruncat în mare.

Nimeni nu știe de ce și-a pus capăt zilelor și încă într'un chip așa de înfloritor.

Apucături bolșevice. De mai bine de 3 săptămâni, în toată lumea umblă șvonul despre arestarea marelui Blucher. Într'un număr trecut al foii am arătat că mareșalul Blucher nu va putea fi omorât așa cu una cu două, căci este foarte mult iubit în întreaga Rusia.

Văzând că prin toată lumea se vorbește mult despre Blucher iar veștile ajung și în Rusia, stăpânirea bolșevică a dat de știre că Blucher este bolnav și că în clipa de față se află la un spital sub îngrijirea doctorilor. Autoritățile au uitat însă să dea și numele spitalului! Oare din care pricină? Căci dacă Blucher ar fi într'adevăr bolnav, ce-i îndeamnă pe bolșevici să-l ascundă?

Ori poate o fi ceace credem noi și cred și alții!.

Banii de 250 sunt buni. Ministerul de Finanțe aduce la cunoștință că banii de 250 lei nu au fost scoși din umblare. Dacă va lua hotărârea de a scoate de pe piață banii de 250 Ministerul de finanțe va da de știre la vremea sa.

Până atunci banii de 250 sunt buni.

Arestarea unui fost comandant legionar. Din București sosește știrea, că dl. Alexandru Cantacuzino fost comandant legionar al partidului »Totul pentru Țară», acum deslințat, a fost arestat. A. Cantacuzino a fost înaintat Tribunalului militar care înainte

cu o lună, îl osândise la 9 ani închisoare, șase ani pierderea drepturilor cetățenești și 120 de mii de lei amendă sub învinuirea de uneltire împotriva ordinii în stat și participare la organizație politică oprită de lege.

Sărbătorirea episcopului r. Frențiu din Oradea. În anul acesta, P. S. Sa Episcop de Oradea, Dr. Valeriu Traian Frențiu, a împlinit 40 de ani de când a fost sfințit ca preot și 25 de ani de episcopat. Pentru viața și munca Prea Sfinției Sale, pusă în slujba neamului românesc, credincioșii au ținut să-l sărbătorească la Beiuș. S'a ținut mai multe cuvântări, la care a răspuns P. S. episcop Frențiu, îndemnând pe toți credincioșii la muncă cinstită, pentru binele bisericii, al neamului și al țării.

Două vapoare de război germane la Constanța. În săptămâna trecută Sămbătă au sosit la Constanța vapoarele de război germane »Emden» și »Schwarz See» cari au vizitat țara noastră.

Ceasul cel rău. Nicolae Daranda de 30 de ani din comuna Telega jud. Prahova s'a urcat într'un autocamion ca să meargă dela Băicoi la Câmpina. În apropiere de Câmpina numitul a sărit din mașină. Sărind greșit, roatele mașinii l-au prins sub ele omorându-l pe loc.

A murit fica luptătorului Ioan Rațiu. La Cluj a încetat din viață fica marelui luptător ardelean Ioan Rațiu. Corpul neînșulețit al ficei luptătorului naționalist a fost îngropat la Sibiu.

Alte măsuri aspre în contra evreilor din Germania. Lupta împotriva evreilor în Germania, este din ce în ce mai aprigă. Organizațiile naționaliste germane cer alungarea tuturor evreilor din Germania.

Acest fapt se petrece în urma hotărârii pe care au luat-o evreii la congresul dela New-York, când au cerut lumii să nu mai cumpere marfă germană și italiană.

Un jidan și-a răzbunat neamul! În cancelaria impunitivității Germaniei din Paris s'a înfățișat Luni dimineața, un tânăr ca de 17 ani care a spus că vrea să stee de vorbă cu ministrul. Un om de serviciu i-a spus că ministrul nu se află acolo, dar că poate vorbi cu secretarul ministrului. Și fu înfățișat secretarului. Necunoscutul scoase atunci un revolver și descărcă două gloanțe în pieptul secretarului ministrului german. Doi oameni de serviciu l-au dezarmat și l-au dat de mâna poliției.

La poliție necunoscutul a declarat că este evreu și că l-a împușcat pe secretarul german pentru că să răzbune pe frații lui jidani polonezi, cari au fost fugăriți din Germania!

Rănille pricinuite de gloanțe sunt foarte grele și nu se știe dacă secretarul ministrului german va scăpa cu viață.

Dacă evreul crede că și-a răzbunat neamul prin împușcarea unui german se înșală amarnic. În Germania se va porni acum o prigoană împotriva evreilor tocmai pentru acest lucru, încât va fi vai și scrâșnirea dinților! Vor vedea ei evreii acum cum știe neamul să se răzbune.

Urmările beției. În orașul Brașov s'a petrecut o nenorocire care a costat două vieți. Iată împrejurările: Un șofer din Târgoviște a chemat 2 doamne cunoscute ale sale ca să le preumbe cu automobilul. Șoferul s'a oprit din drum la câteva cârciumi și a început a bea până ce s'a îmbătat. S'au urcat apoi în automobil și a mănănat nebunește. La o cotitură dela intrarea în Brașov, nesocotitul a lovit mașina de o altă mașină, omorând pe una dintre însoțitoare. Căindu-se de fapta săvârșită, șoferul și a tras un glonte de revolver în cap murind pe loc.

Iată unde duce beția!

Regentul Paul al Jugoslaviei a fost la noi. În săptămâna trecută a sosit la București Regentul Paul al Jugoslaviei. În gara regală a fost întâmpinat de M. S. Regele, Marele Voevod Mihai și de membrii guvernului.

Toate ziarele din București arată, că prietenia dintre noi și Jugoslavia este foarte strânsă.

La toți le vine rândul. Ulciorul merge la fântână până se sparge, — zice un înțelept proverb. Tot așa și fărădelegile. Le faci, până când te prinde. Ce urmează apoi, se știe!...

Conducătorii din anii din urmă ai orașului Sinaia și au cam vărât mâinile până în coate în averea orașului. Acum au fost prinși. Pe averea lor a fost pusă opreliște, până vor plăti suma de 4 milioane, câte au fost furate.

Mai curând ori mai târziu, tuturor răilor le vine rândul!...

Ce vrea oare Anglia. Guvernul englez a ținut o ședință în care s'a luat hotărârea ca în decurs de 5 ani țara să se înarmeze până în dinți. Desfășurările cari s'au spus după constituirea ministrilor sunt uluitoare. Zice că vor întemeia fabrici cari să toarne 70 de mii de aeroplane pe an. În 5 ani Anglia va fabrica 2 sute de mii de aeroplane! Dar așa ceva încă nu s'a pomenit pe întreaga suprafața pământului.

POSTA „LIBERTĂȚII“

Iulian P. Nichi Banat. Mai trimiteți culegeri din popor. Sunt foarte frumoase. Vă mulțumim.

Muncitorii români dela uzinele din Ferdinand. Ziarul »Libertatea» vă scrijește toate plângerile. Sprijiniți o și dv. cetind-o cât mai mulți. Multă sănătate!

Ioan Pantos. Nu putem încresta poeziile pe cari le trimiți. Ele nu au nici un înțeles și sunt din cale afară de lungi. Cetește poezia lui Spiru Balaban ori strigăturile lui Iulian Nichi din numărul acesta. Așa ceva să ne trimiți și dta.

De vânzare

în Vințul de jos județul Alba, aproape de gară, 22 jug. de pământ cu casă compusă din 3 camere și celelalte dependințe, altă construcție în curte, grajd, grădină cu pomi, lum-nă electrică, poziție frumoasă.

Doritorii să se adreseze la Augustin Dăișban, Vințul de Jos. 1—1

Mareșalul Blucher și soția sa au fost împușcați

Un ziar japonez vestește că mareșalul Blucher, fostul comandant al armatelor rusești din Răsăritul îndepărtat, a fost împușcat dimpreună cu soția sa, în drum spre Moscova, unde erau

duși la închisoare.

Telegrama de mai sus încă nu a primit desminterire. Totuși avem credința, că mareșalul Blucher nu va fi împușcat înainte de a fi judecat. Dar cine știe!...

Viața amară a muncitorilor români dela uzinele din Ferdinand

La uzinele din Ferdinand (proprietatea evreului Aușnit!) lucrează 1600 de lucrători din comunele Ohaba, Glimboca, Obreja, Ci-reasa, Rusca și chiar din Caransebeș, — cei mai mulți români. Muncitorii aceștia au ajuns pe mâna unui ozrecare Furman, un strein cuibărit la noi după ce a fost fugărit din altă parte și ajuns aici tare și mare. Cum nu i poate suferi pe muncitorii români, acest Furman îi pune la cele mai grele munci, la primejdie și la chin iar pe lucrătorii minoritari îi lasă unde-i mai ușor, ba îl face și șef peste români!

Am primit la redacție mai multe plângeri dela uzinele din Ferdinand. Toate spuneau același lucru: Românii sunt ba jorociți, românii sunt împiedecați să ocupe vre-un post de maestru, românii nu primesc locuință cu preț mai omeneșc, sunt amendați pentru cel mai mic motiv, sunt siliți să lucreze Dumineca și în sărbători iar copiii lor numai cu foarte mare greu-

tate pot intra ca ucenici la fabricile Titan—Nadrag—Calan și alte asemenea plângeri.

Noua stăpânire a Țării a pornit la drum cu o foarte frumoasă deviză în frunte: *sprijinirea brațului de muncă românesc în cel dintâi rând, apoi cel minoritar!* La uzinele potcovarului Aușnit se întâmplă chiar contrarul. O fi el puternic, căci are la chimir galbeni sunători. Dar nu-i mai puțin adevărat că *nu el este român în țară streină ci strein în țară românească!*

Noi ne rugăm frumos de dl. ministru Ralea, — pe care-l știm bun păzitor și a vorbelor pe care le rostește și a poruncilor de el date — să binevoiască a privi și în partea aceea a țării, cu muncitori români mulți și să le croiască o soartă mai omenească. Nu face decât să îplinească legea. Căci e păcat ca muncitorii români să fie batjocoriți de căteii evreului botezat Aușnit.

Prapas

JIDANUL ÎNCREȘTINAT

Ceteam deunăzi într'un ziar cum un jidan a fost botezat la legea noastră creștină. Ziarul care a încrestat știrea nu și-a putut ascunde bucuria că un evreu îmbrățișează legea creștină. Ca și când aceasta ar însemna o mare biruință pentru noi. La acea încreștinare — scrie ziarul — au fost de față mulți creștini; chiar fețe de deregători iar »nașul» ovreului, a fost tot o înaltă față creștină.

Pentru mulți, acest fapt va fi fiind o mare biruință. Aceia sunt oamenii cari îi cunosc pe jidani numai după aceea că poartă barbă și perciuni. Iar acum își rad barba și își rețează perciunii, și nu mai sunt jidani.

Noi aceștia de aici și alții cari s'au lovit de viclenia jidovească, altminteri văd lucrurile. Chiar dacă nu i-am cunoaște pe jidani după faptele lor, ei înșiși, prin scrierile lor și-au dat de gol apucăturile.

Iată ce aflăm în »Arhivele Izraelite» dela 1864 cu privire la evrei:

Izrael e o nație. Noi suntem jidani pentru că ne-am născut jidani. Copilul născut din părinți izraeliți este izraelit. Calitatea de izraelit nu se capătă prin tăierea împrejur. Noi ne cu-

cerim simțământul judaic prin naștere și nici odată nu-l putem pierde, nici renunța la el. Jidanul care și schimbă religia, CHIAR ȘI ACELA CARE SE BOTEAZĂ nu încetează de A FI JIDAN! El continuă să-și îndeplinească datorile de jidan.

Am încrestat cele de mai sus, — cuvinte scrise și încălitate de un mare învățat. — Ca să nu creadă cineva că noi, din pornire nedreaptă ori din ură neîmpăcată, așa cum ni s'a spus în repețite rânduri, am scorni aceste lucruri despre jidani.

În România evreul este mare patriot român, în Franța este francez, în Anglia englez și așa mai încolo. El se botează, își schimbă numele, sculpă în sinagogă de dragul creștinului, se creștinează și se căsătorește cu creștină, numai ca să-și ajungă scopul. Dar el tot jidan rămâne!

De aceea, să nu ne bucurăm, ci să ne întristăm când auzim că un evreu a îmbrățișat legea noastră creștinească. Acesta este un dușman și mai aprig al nostru, căci ascuns în pielea de creștin, poate cu mai mare ușurință să-și îplinească scopul pentru care a fost născut.